

Toernee General blijkt over taalgrens

De Toernee General van KVS en Théâtre National, waarbij de twee hoofdstedelijke theaterhuizen voorstellingen uitwisselden, zit erop. *De Morgen* en *Le Soir* stuurden bij wijze van slotakkoord hun recensenten over de taalgrens. Want we gaan Kabuki en No zien in Japan of tempeldans in Bali, maar de Vlaming vindt het water nog steeds te diep als het op Franstalig theater uit eigen land aankomt. En vice versa.

Komt dat zien, het theater is een schouwspel!

BRUSSEL ● We hebben allemaal onze ideeën over wat het Vlaamse theater is: een stuk zonder decor, zonder woorden, met veel beweging, humor en een flinke dosis maatschappijkritiek. Toernee General zet dat beeld op de helling, maar voedt het ook een beetje.

LAURENT ANCION EN JEAN-MARIE WYNANTS

Benjamin Verdonck, die het festival opent met *Wewillivestorm*, past in elk geval in dat keurslijf. Het is een stuk zonder woorden, zonder decor in de strikte zin, met veel beweging, veel humor. Maar tegelijkertijd moeten alle collectieve criteria eraan geloven. Er is dan wel geen tekst, maar het geluid is nadrukkelijk aanwezig, door de muziek, maar ook door kreten, gegrom en uithalen van de acteur. Plastisch kunstenaar Benjamin Verdonck beweegt zich op het podium voort met een zekere onwennigheid, die zijn personage alleen maar meer charme geeft.

Maar wat blijft er dan nog over? Koorden en dekens, met daaronder verschillende objecten die een heel universum oproepen dat even aangrijpend en ambigu is als dat van kinderen. Kleine bootjes die zich voortbewegen door aan een paar touwtjes te trekken, een plastic zak die vanuit de zoldering recht boven op de acteur valt en hem verstikt.

In het genre van de chaos is choreograaf Wim Vandekeybus zonder twijfel de meest vermetele. In *Bêt noir* zien we op de scène 23 acteurs en muzikanten, een allegaartje van carnavalkostuums, een horrorfilm, een hitsige fanfare en een adaptatie van de Oedipusmythe door Jan Decorte. Het geheel, dat tegelijk somber en schamper is, vernieuwt onze kijk op een van de oudste verhalen, maar stelt je ook op je ongemak.

'LE SOIR' OVER 'OF/NIET' VAN TG STAN: Stan is voor het theater wat een lucifer voor een berg stro is: vuurwerk

Tekst, muziek, film. Die cocktail zit er ook in *Wat is denken* van Exilés, maar in een veel soberder versie. Actrice Carly Wijs vertelt over de liefde van Hannah Arendt voor de filosoof Martin Heidegger. Het stuk mengt terughoudendheid, de deugd van de liefde en een prachtige bespiegeling op de kunst van het denken. En dat, o wonder, zonder een flard decor of een groot beige doek.

Het is niet meteen duidelijk welke vitaminedoos Les Enthousiastes gevolgd hebben, maar het doet hen duidelijk goed.

■ *Bêt noir*, een staaltje van vermetele chaos door choreograaf Wim Vandekeybus.

Sinds het einde van de jaren tachtig beoefenen de drie acteurs een soort ironisch theater. In een bourgeoissalon, gesuggereerd door een paar glimmende meubelstukken, brengen Johan Dehollander, Ryszard Turbiasz en Dirk Van Dijk een Franse *Marche funèbre pour un chat*, een vrije adaptatie van de roman *Cosmos* van Witold Gombrowicz. De Poolse auteur lacht nog altijd in zijn graf, ook al wordt het soms een beetje langdradig en aanstellerig.

Ironie is er ook in *Au nom du père*,

geschreven en geregisseerd door Eric De Volder. Op een naakte scène onderhouden een vijftiental acteurs en twee levensgrote marionetten het publiek over het universum van het ongeboren kind. Alles wordt verteld door het kind dat nooit geboren zal worden. Verwarrend, grappig én tragisch.

In *Of/niet* haalt het Antwerpse tg Stan Pinter en Ayckourn door de mangel. Onkreukbaar, onroestbaar, altijd boos en op zoek - compagnie Stan is voor het theater wat een lucifer voor een berg stro is:

vuurwerk. Zonder decor en trompetten lijkt *Of/niet* aanvankelijk over niets te gaan. Maar al snel bereikt Stan met zijn vaardigheid om op de vlakke te blijven, met zijn kunst om te doen alsof de acteurs de tekst samen met de toeschouwer ontdekken, en het cynisme dat ze daar keer op keer bij tentoonspreiden het hoogst haalbare: de veralgemeende slappe lach, opgewekt door een kunstvorm waarbij alles staat of valt met de acteur. Magistraal.

© Le Soir

De blik, steeds weer de blik

Op het terrein van dans en performance moet je met een vergrootglas naar verschillen tussen Vlaamse en Franstalige theatermakers zoeken en/of platitudes van de eerste orde bovenhalen (genre Franstaligen zijn meer met taal en minder met beeld begaan). Maar, gesteld dat het klopt, wat bewijst zoiets nog als de cast van een stuk internationaal is en er drie talen gesproken worden?

De theatersolo *Jane* van Jeanne Dandoy heeft, uit de aard van de zaak, geen internationale cast en is niet meertalig. Het stuk heeft wel de experimentele vorm van een peepshow voor één toeschouwer en bevrucht zo diens blik. Die bevruchting is de laatste jaren internationaal, niet enkel in Vlaanderen of Wallonië, een centraal thema van theatermakers.

Die vraag is ook bij Souparts *In the wind of time* impliciet aanwezig. De vraag is dus niet: is dit Vlaams of Frans, maar wel: komt die vraagstelling aan bij de kijker? Dat schijnt pas te lukken als de theatermaker, figuurlijk althans, de voyeurist in ons bij zijn kruis grijpt...

Erotische spanning

In the wind of time opent met een bekende scène. Een flashy filmregisseur belooft antwoorden op al onze vragen maar heeft daarvoor slechts een kwartier tijd.

Vier dansers werken die scène uit tot een choreografisch pareltje. Hun bewegingen worden kalligrafische representaties van het listige steekspel tussen de regisseur en zijn ondervragers. Daarbij ontstaat een onbestemde erotische spanning met een Italiaanse journaliste.

■ In *In the wind of time* grijpt theatermaker Soupарт de voyeurist in ons bij het kruis.

De mooie choreografie cultiveert voorlopigheid en onbeslistheid. Alles is voorwendsel, *prétexte*, voor iets wat enkel gesuggereerd kan worden. Dat doet Soupарт met poëtische ontboezemingen in gebroken Engels (geen Frans dus). Ze doet dat echter vooral met filmbeelden van de dansers. Die bijna stilstaande beelden vormen een contrapunt voor de podiumactie. Maar Soupарт blijft net iets te veel in de mooie beelden en de mistige gevoelens hangen.

Dat geldt allerminst voor *Jane*, de 'peepshow' van Dandoy. Afhankelijk van het bedrag dat je betaalt, kun je bij Jane seances als 'passie', 'het reusachtige lid' of 'Jane' meemaken. Je krijgt (uiteraard) géén echte peepshow, wel een toneeltje. Dandoy

speelt de rol van een peepshowactrice die uit haar rol valt. Ongevraagd vertelt ze hoe ze in dit luizenbaantje belandde.

Uit het lood

Tot daar is *Jane* een voorspelbare demonstratie van de ellende die schuilt achter pornografie. Toch eindigt de seance hoogst confronterend. Jane tuurt plots door de spiegel en vraagt nadrukkelijk om echt naar haar te kijken. Want dat is wat ze wil, dat iemand haar koestert met zijn blik. Die ontboezeming, hoe onwaarschijnlijk ook, slaat je uit je lood, zo sterk is de macht van de illusie én de macht van de blik.

PIETER T'JONCK

De zapper in de aanslag

Ook bij onze Franstalige collega's is er naar 't schijnt geen bal op de tv. Het Brusselse theatergezelschap Transquiquennal neemt de proef op de som in *Tout vu*, toneel over televisie zo wordt ons aangekondigd. Niet dat je ernaast kunt kijken, gezien de 24 tv-schermen die de achterste scènewand beslaan. Het zal grappig en spannend worden, zo belooft Transquiquennal tot driemaal toe. Ook dat is televisie: herhaling bouwt de verrassing op. Of *Tout vu* die inlost? Daarvoor ontbrak de zapper in onze hand.

De drie acteurs (de zelfingenomen presentator Pierre Sartenaer, assistent Bernard Breuse en praatgast en kneusje van dienst Jan Hammenecker) plegen een reality-check op ons aangeleerde kijkgedrag. Wat is echter? De vrouw die we in het emo-programma haar hart zien luchten, of de fysieke aanwezige acteur die overtuigend haar tragisch verhaal naspeelt?

Helaas - hier was de zapper op zijn plaats geweest - laat *Tout vu* het na om hier verder intelligent theater uit te puren wanneer de acteurs hun oog laten vallen op het decor, de 24 tv-schermen met 24 uur non-stop beeldmateriaal van 24 zenders dat Transquiquennal op 26 mei 2005 registreerde. Het blijft bij gemakkelijke parodieën op de verhaalontwikkeling in soaps of softe maatschappijkritiek over het shoppingchannel dat ons rolmodellen voorschotelde.

Sinds we het politieke vragenuurtje live op de buis kunnen volgen, zijn we er meer dan ooit van overtuigd: politiek is

altijd een beetje theater. En dus leuk om zien. Het Zoo Theatre nam dat als uitgangspunt voor *Exercice de démocratie*, een ietwat ironische titel gezien het onderwerp van deze lecture improvisée, die de letterlijke weergave is van drie zittingen in de Franse Regionale Raad in maart 1998.

Bij de verkiezingen heeft traditioneel rechts (UDF-RPR) verloren en kan alleen de meerderheid behouden door een coalitie aan te gaan met het extreem rechtse Front National. Zoo Theatre pikt in op het moment dat een voorzitter verkozen moet worden.

Een twintigtal acteurs-politici blazen verzamelen voor het publiek, hun naam en de partij waartoe ze behoren op een bordkarton voor zich uitdragend, alvorens plaats te nemen in het half-rond. Meteen ontketenen zich heftige discussies tussen links en rechts. Wie met branie spitse oneliners afvuurt, kan op applaus en boegeroep rekenen. Sloganeske taal wordt bovengehaald, alle politieke trucjes - de schorsing van zitting als een van de meest geliefde - zijn goed om beslissingen te vertragen.

Maar geheel volgens de logheer van het politieke apparaat sluipt ook de mot in deze 'politici: het leven zoals het is'-voorstelling. Het is echter de verdienste van Zoo Theatre het menselijke species van de-politicus-in-net-pak vakkundig in zijn blootje te zetten. Politici die als hitsige aapjes hun troep en hun ego koste wat het kost willen beschermen, ook dat overstijgt alle taalgrenzen.

LIV LAVEYNE